

Outcome evaluatie eNSPIRED

VVOB België

Managementsamenvatting

Eva Wuyts & Corina Dhaene
ACE Europe

Maart 2026

ONDERWERP VAN DE EVALUATIE

- ¹ Het eNSPIRED programma ('een institutionele dialoog rond inclusief en kwaliteitsvol onderwijs') is één van de twee VVOB-programma's in het kader van het DGD-gefinancierde BETTER-programma 2022–2026 in België. De **centrale outcome** luidt: *lerarenopleiders en pedagogisch begeleiders zetten in op een internationale dialoog over onderwijsuitdagingen om de wereldburgerschap- en interculturele competenties van (toekomstige) leerkrachten te ontwikkelen.*
- ² Het programma werkt met drie resultaatsgebieden:
 - **Resultaat 1:** Trajectbegeleiding op maat van structurele partners (Arteveldehogeschool Gent (AHS), Howest, Vives en Katholiek Onderwijs Vlaanderen (KOV)) ter bevordering van internationale uitwisseling tussen lerarenopleiders.
 - **Resultaat 2:** Ondersteuning van internationale mobiliteit van toekomstige leerkrachten en verspreiding van hun praktijkervaringen via eduSHARE.
 - **Resultaat 3:** Brede verspreiding van inspirerende onderwijspraktijken via eigen kanalen en samenwerking met communicatiepartners (buiten scope van deze evaluatie).
- ³ Ten opzichte van vroegere eNSPIRED programma's koos het huidige programma bewust voor een **vernieuwde strategie**: in plaats van jaarlijkse evenementen voor een breed publiek, wordt ingezet op intensieve trajectbegeleiding op maat van een beperkt aantal structurele partners, met als ambitie duurzame verandering op institutioneel niveau.
- ⁴ In Resultaatsgebied 1 werden **drie trajecten** ondersteund: ontwikkeling van Collaborative Online International Learning (COIL) door AHS in samenwerking met het Regional Teaching Training in Kampong Cham (Cambodja), ontwikkeling van COIL door Howest in samenwerking met de Universiteit van Zululand, de Universiteit van Kwazulu-Natal in Zuid-Afrika en expertisepartner Djapo, en ontwikkeling van de eduSHARE flow door VIVES.
- ⁵ Door recente besparingen van de Vlaamse en federale overheid evenals de financiële crisis en veranderingen in de globale context van internationale samenwerking, heeft VVOB beslist om in de toekomst enkel programma's in Afrika verder te zetten. Het eNSPIRED programma zal bijgevolg **geen vervolg** kennen. Hierdoor wordt verankering van resultaten en documentatie van geleerde lessen in de resterende periode (tot eind 2026) erg belangrijk.

DOELEN EN METHODOLOGIE VAN DE EVALUATIE

- ⁶ De evaluatie had een drieledig doel: accountability (wat werd gerealiseerd?), leren (hoe droeg eNSPIRED bij?) en besluitvorming (wat is er nodig voor verduurzaming, gegeven het ontbreken van een vervolgprogramma?). Resultaat 3 werd niet opgenomen in de evaluatie.
- ⁷ Voor Resultaten 1 en 2 werden **drie evaluatievragen** geformuleerd:
 - **EV1:** In welke mate biedt het eNSPIRED programma een antwoord op de noden en verwachtingen van partners?

- **EV2:** Welke concrete veranderingen (outcomes) zijn bereikt en welke factoren droegen bij of belemmerden?
- **EV3:** Wat is er nodig om resultaten te verduurzamen, zowel op niveau van VVOB/eNSPIRED als op niveau van de partners?

Methodologische aanpak: De evaluatie maakte gebruik van mixed methods: een desk review van programmadocumenten, online workshops met structurele partners, key informant interviews met partners in het globale Zuiden en expertise partners, en een korte survey bij docenten van de VIVES lerarenopleiding opgevolgd met individuele interviews voor verdieping. De methodiek Outcome Harvesting werd ingezet om concrete veranderingen in kaart te brengen (EV2).

Beperking van de evaluatie: de bevroegde respondenten zijn overwegend de meest betrokken actoren, wat een positieve vertekening van de bevindingen in de hand werkt. Beleidsniveaus binnen de lerarenopleidingen werden niet bevroegd.

RESULTAAT 1 – TRAJECTBEGELEIDING

AANSLUITING BIJ NODEN EN VERWACHTINGEN

- ⁸ Alle partners beschrijven de doelstellingen van eNSPIRED op eenduidige wijze: het stimuleren van een gelijkwaardige uitwisseling van onderwijspraktijken en het bevorderen van internationalisering@home voor studenten. Deze beschrijving sluit nauw aan bij de visie van het programma.
- ⁹ De trajectbegeleiding op maat bleek het **meest werkzaam bij partners met een bestaand engagement of concept**. Bij AHS (COIL met partners in Cambodja) en Howest (COIL met partners in Zuid-Afrika) kon eNSPIRED voortbouwen op concrete ideeën of bestaande ervaring. VIVES had reeds een eduSHARE concept uitgewerkt om de return-on-investment van internationale stages te verhogen. Bij KOV ontbrak een eigen vertrekpunt, waardoor uiteindelijk een concreter initieel aanbod van eNSPIRED nodig was om de samenwerking van de grond te krijgen. **Partners zijn unaniem zeer positief over de begeleiding door eNSPIRED:** laagdrempelig, flexibel, met grote bereikbaarheid en ruimte voor de eigenheid van elke partner.
- ¹⁰ **Persoonlijke ontmoeting** in elkaars context via internationale mobiliteit in beide richtingen werd door alle betrokken partners benoemd als een **cruciale voorwaarde voor een gelijkwaardige en duurzame samenwerking** – in het bijzonder bij grote culturele verschillen.

GEREALISEERDE OUTCOMES

- ¹¹ In beide COIL-trajecten is een **duurzaam partnerschap** ontstaan. De COIL met Zuid-Afrika leidde ook tot een daadwerkelijk gelijkwaardige samenwerking tussen alle betrokken partners, een ambitie die bij de COIL met Cambodja minder volledig werd gerealiseerd omwille van culturele terughoudendheid en taalbarrières bij de Cambodjaanse partners.

¹² Outcomes bij betrokken docenten en studenten omvatten:

- **Kennis en expertise** over de COIL-methodiek, het onderwijssysteem van het partnerland en pedagogische aanpakken.
- **Vaardigheden** in internationale samenwerking en digitale communicatie; versterking van interculturele competenties.
- **Attitudeveranderingen**: positievere perceptie van onderwijs in het globale Zuiden, meer openheid voor internationale samenwerking, en toegenomen zelfvertrouwen bij Cambodjaanse en Zuid-Afrikaanse partners voor toekomstige samenwerkingen.
- **Acties en uitbreiding van netwerken**: studenten en docenten pasten geleerde elementen toe in hun eigen (les)praktijk; de Zuid-Afrikaanse partners presenteerden het project op conferenties en stelden een wetenschappelijk artikel voor.

¹³ Op institutioneel niveau werd de COIL bij AHS verankerd in een vak en wordt jaarlijks een COIL-project in de drie opleidingen (kleuter-lager-secundair) ondersteund. Bij Howest bleef de COIL persoonsgebonden bij één geëngageerde docent. Ook bij de partners in het globale Zuiden zijn eerste signalen van verankering op institutioneel niveau: de universiteit van Zululand startte een taskforce rond COIL op, de universiteit van Kwazulu-Natal vroeg eNSPIRED om ondersteuning om Erasmus-financiering aan te vragen.

VERDUURZAMING

¹⁴ Op korte termijn zijn beide COIL-trajecten inhoudelijk voldoende uitgewerkt om zelfstandig te worden verdergezet. Op langere termijn zal nieuwe financiering voor internationale mobiliteit nodig worden om partnerschappen te onderhouden en/of uitbreiden. De **grootste structurele drempel voor opschaling en verduurzaming is het ontbreken van een formeel mandaat voor internationalisering** bij docenten en opleidingen, waardoor initiatieven afhankelijk blijven van individueel engagement.

RESULTAAT 2 – EDUSHARE

AANSLUITING BIJ NODEN EN VERWACHTINGEN

¹⁵ De eduSHARE flow is een stappenplan dat stagestudenten begeleidt bij het documenteren van een inspirerende onderwijspraktijk uit hun stageland, om de return-on-investment van internationale stages te verhogen en lesmateriaal te ontwikkelen voor internationalisering@home. De tool **sluit daarmee nauw aan bij een duidelijke institutionele nood**. eNSPIRED ondersteunde de uitwerking van de flow en de hosting van de website.

GEREALISEERDE OUTCOMES

¹⁶ De meest significante outcome bij studenten is een **fundamentele attitudeverandering**: bij stagestudenten die een eduSHARE uitwerken. Door bewust op zoek te gaan naar goede onderwijspraktijken in hun stageland wordt de 'white savior'-reflex doorbroken. Studenten versterken ook hun interculturele competenties. Deze outcomes worden benoemd door het team internationalisering van VIVES en bevestigd in most significant change stories van studenten.

- ¹⁷ De eduSHARE website is echter weinig bekend bij docenten en wordt zelden actief gebruikt als lesmateriaal, waardoor er **geen outcomes bij andere docenten of studenten** worden gerealiseerd. Net zoals bij de COIL trajecten is de grootste drempel het ontbreken van een duidelijke visie op en prioriteit voor internationalisering binnen de opleiding.
- ¹⁸ Het eduSHARE-concept werd op twee conferenties voorgesteld en ontving veel interesse.

VERDUURZAMING

- ¹⁹ De **verankering van eduSHARE in de stagewijzer** verzekert de attitudeverandering bij stagestudenten. De hosting van de website door VVOB valt weg bij stopzetting van het programma; eNSPIRED ondersteunt VIVES om de eduSHARE-website te integreren in de VIVES-website. Het gebruik van eduSHAREs door andere docenten blijft kwetsbaar zolang internationalisering niet is verankerd in het curriculum en de opdrachten van docenten.

THEORY OF CHANGE IN USE

- ²⁰ Op basis van de Outcome Harvesting werd de Theory of Change 'in use' van het eNSPIRED programma gereconstrueerd. De keten van verandering werkt het sterkst voor de betrokken docenten en studenten, maar breekt op het niveau van de doorstroom naar andere docenten en een breder studentenpubliek. Institutionele verankering – de ambitie van de vernieuwde eNSPIRED-strategie – werd slechts gedeeltelijk bereikt.
- ²¹ Twee hypothesen uit het programmadocument werden bevestigd: lerarenopleiders zien de meerwaarde van internationale dialoog (H1) en internationale uitwisseling draagt bij aan de ontwikkeling van interculturele competenties (H3). Eén hypothese werd niet bevestigd: docenten hebben in de praktijk geen formeel mandaat om te werken aan internationalisering (H2), wat de voornaamste structurele belemmering vormt voor opschaling.
- ²² De evaluatie formuleert aanvullende hypothesen: trajectbegeleiding op maat is enkel werkzaam bij partners met bestaand engagement of concept; fysieke ontmoeting in elkaars context is een cruciale voorwaarde voor gelijkwaardig partnerschap; en institutionele verankering in curricula en taakomschrijvingen is noodzakelijk voor opschaling.

CONCLUSIES

EV1 – Aansluiting bij noden en verwachtingen

Het eNSPIRED programma sluit inhoudelijk goed aan bij de doelstellingen van alle structurele partners en partners in het globale Zuiden. De gelijkwaardige uitwisseling die eNSPIRED benadrukt, wordt door alle partners sterk gewaardeerd als een onderscheidend kenmerk. Persoonlijke ontmoeting in elkaars context via internationale mobiliteit is essentieel voor een gelijkwaardig partnerschap. Trajectbegeleiding op maat is het meest werkzaam bij partners met een bestaand engagement of concept; zonder dat vertrekpunt is een concreter initieel aanbod nodig.

EV2 – Gerealiseerde outcomes en bijdrage eNSPIRED

eNSPIRED realiseerde tastbare outcomes bij betrokken partners en studenten: duurzame partnerships, versterking van interculturele competenties bij deelnemende studenten, en institutionele verankering van COIL bij AHS en van eduSHARE in de stagewijzer bij VIVES. Een fundamentele attitudeverandering bij stagestudenten via eduSHARE is een opvallende en betekenisvolle outcome.

De programma-outcome 'lerarenopleiders en pedagogisch begeleiders zetten in op een internationale dialoog' werd niet behaald: COIL-projecten blijven beperkt tot één of twee geëngageerde docenten, en eduSHAREs worden nauwelijks gebruikt door andere docenten. De voornaamste oorzaak is structureel: internationalisering is niet verankerd in curricula, opdrachten en beleid van de lerarenopleidingen, de verantwoordelijken internationalisering waarmee werd samengewerkt hadden niet het mandaat om op dat niveau iets te veranderen.

EV3 – Voorwaarden voor verduurzaming

Op korte termijn zijn de COIL-trajecten voldoende uitgewerkt om zelfstandig verder te lopen. De verankering van eduSHARE in de stagewijzer is duurzaam. Op langere termijn vraagt verduurzaming financiering voor internationale mobiliteit, waarvoor buiten Europa nauwelijks bronnen beschikbaar zijn. Echte institutionele verankering – het beoogde niveau van eNSPIRED – vereist een omslag in visie en prioriteiten op beleidsniveau bij de lerarenopleidingen, wat onder de druk van krimpende budgetten, concurrerende prioriteiten en aankomende curriculumhervormingen zeer onzeker is.

AANBEVELINGEN

VOOR DE STRUCTURELE PARTNERS

- **Organiseer peer-to-peer kennisoverdracht:** betrek direct betrokken docenten om hun COIL- of eduSHARE-ervaring actief te delen met collega's via teamvergaderingen of informele gesprekken, met concrete voorbeelden per vak.
- **Zoek actief naar alternatieve financiering voor internationale mobiliteit** via Erasmus+, VLIR-UOS Global Minds of onderzoekssubsidies.
- **Neem de continuïteit van partnerschappen zelfstandig op:** onderhoud de relatie met partners in het globale Zuiden en formaliseer de samenwerking waar mogelijk op institutioneel niveau.
- **Blijf ijveren voor verankering in curriculum en opdrachten** - de lopende curriculumhervorming biedt hiervoor opportuniteiten.

VOOR HET ENSPIRED PROGRAMMA IN DE RESTERENDE LOOPTIJD

- **Documenteer processen en geleerde lessen systematisch**, en betrek partners (ook in het globale Zuiden) in een afrondende reflectie over de trajecten.
- **Maak behaalde outcomes zichtbaar** bij partners én hun management: identificeer de juiste verantwoordelijken op beleidsniveau en deel de bevindingen van deze evaluatie.
- **Ondersteun VIVES bij interne verspreiding en promotie van eduSHARE** om de bekendheid en het gebruik te vergroten.
- **Betrek expertise partner Djapo bij de exitstrategie:** verken hoe hun betrokkenheid in de COIL van Howest kan worden verdergezet zonder financiering van eNSPIRED.
- **Koppel resultaten terug naar bredere actoren** (VLHORA, VLIR-UOS, UCOS) en zet een debat in gang over de shrinking space voor internationalisering bij Vlaamse kennisinstellingen.

1.1.1 VOOR VVOB ALS ORGANISATIE

- **Werk de Theory of Change grondig uit** vóór de start van een programma, met concrete veranderingshypothesen, tussentijdse effecten en indicatoren op alle niveaus.
- **Vertrek bij trajectbegeleiding vanuit een bestaand engagement of concept bij de partner**, of bied een concreet menuaanbod wanneer dit ontbreekt. Investeer voldoende tijd aan het begin om dit engagement te identificeren op meerdere niveaus.
- **Behoud de rol als financierder van internationale mobiliteit:** persoonlijk contact in elkaars context is niet vervangbaar – zeker bij grote culturele verschillen – en is een noodzakelijke voorwaarde voor gelijkwaardig partnerschap, geen extra optie.
- **Zet ook in programma's in België expliciet in op institutionalisering:** neem wegen van verandering en randvoorwaarden op institutioneel niveau op in de Theory of Change, betrek sleutelpersonen op beleidsniveau, en overweeg partners met connecties op dat niveau (zoals VLHORA). Stel de ambities realistisch: institutionele verandering vraagt tijd.